ПОТЕНЦІЙНІ ЗАГРОЗИ ІНВЕСТИЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

Л.М. Закревська, канд. екон. наук

Національний університет харчових технологій

Економічна безпека є провідною складовою національної безпеки, яка відображає причинно-наслідковий зв'язок між економічною могутністю країни, її воєнно-економічним потенціалом та національною безпекою.

Держава є основним суб'єктом економічної безпеки. Однак нині існують певні суперечності між окремими громадянами й державою, що проявляється у своєрідному конфлікті їхніх інтересів та породжує соціальну напругу. Насамперед, це пов'язано з тим, що держава може не тільки виступати гарантом економічної безпеки своїх громадян, але й сама бути для них джерелом загроз.

Однією з найважливіших складових економічної безпеки є інвестиційна безпека. Інвестиційна безпека держави забезпечується за умов дотримання граничної норми інвестування, що дає можливість: відтворювати науково-технічний та інтелектуальний потенціал нації; здійснювати розширене відтворення основного капіталу; підтримувати конкурентоспроможність економіки; гарантувати стійке зростання ВВП на рівні завдань соціально-економічного розвитку і міжнародного співробітництва; створювати стратегічні резерви; долати депресивні явища у регіонах країни; зберігати і відновлювати природні ресурси; утримувати на безпечному рівні екологічні параметри.

Інвестиційна безпека є сукупністю нормативно-правових, соціальних і екологічних умов, що визначають тип і динаміку відтворювального процесу і забезпечують надійність відшкодування та ефективність використання вкладеного капіталу.

Одним із найважливіших компонентів аналізу інвестиційної безпеки є аналіз загроз. При цьому потрібно досліджувати як внутрішні загрози (стан фінансових ринків, банківської системи, технологічний рівень виробництва основних галузей економіки, ступінь зносу основних виробничих фондів, неготовність будівельного комплексу забезпечити необхідний рівень обсягів

будівництва тощо), так і зовнішні загрози, спричинені умовами зовнішніх ринків і проявами відцентрових тенденцій.

Рівень інвестиційної безпеки суттєво залежить від розвитку зовнішньоторговельних відносин, особливо, з країнами ЄС. Більшість продукції, що експортується, має сировинну і напівсировину спрямованість. Тому іноземні інвестори продовжують фінансувати дані експортоорієнтовні підприємства, формуючи, таким чином, сприятливе інвестиційне середовище. Проте варто враховувати, що вартість капіталу, що надходить в Україну перевищує середній рівень, за яким кредитують у розвинених країнах світу. Це пов'язано, передусім, із ступенем ризикованості. Таким чином, на рівень інвестиційної безпеки негативно впливатиме і зростання ціни залучення грошей та капіталів. З великою вірогідністю, можна спрогнозувати, що вартість кредитів для української держави та підприємств зросте, а обсяг їх пропозиції може зменшитись за будь-якого, навіть найсприятливішого, варіанта розв'язання проблем українського державного боргу. З точки зору потенційних кредиторів це буде не що інше, як плата за ризик.

Важливе значення для забезпечення інвестиційної безпеки держави є стан банківської системи. За інформацією НБУ, станом на кінець вересня 2015 р. офіційні (золотовалютні) резерви України становили 12,8 млрд. дол. США, збільшившись порівняно з їх обсягом у січні 2015 р. у 2 рази. У зв'язку з радикальним цьогорічним зменшенням обсягів імпорту товарів і послуг в Україну такий рівень офіційних резервів видається достатнім для забезпечення стабільності функціонування фінансового сегмента вітчизняної економіки. Однак, враховуючи налаштування українських підприємців і суспільства в цілому на вихід з економічної кризи, для забезпечення фінансової стабільності в Україні офіційні резерви повинні бути суттєво збільшені. А цього можна досягти лише за умови усталеного надходження в Україну значних потоків вільноконвертованих валют як за рахунок експорту товарів і послуг, так і за рахунок вигідних для української економіки кредитів, інвестицій та інших

фінансових потоків. Офіційні дані МВФ також демонструють позитивні зрушення у динаміці золотовалютних запасів (рис.).

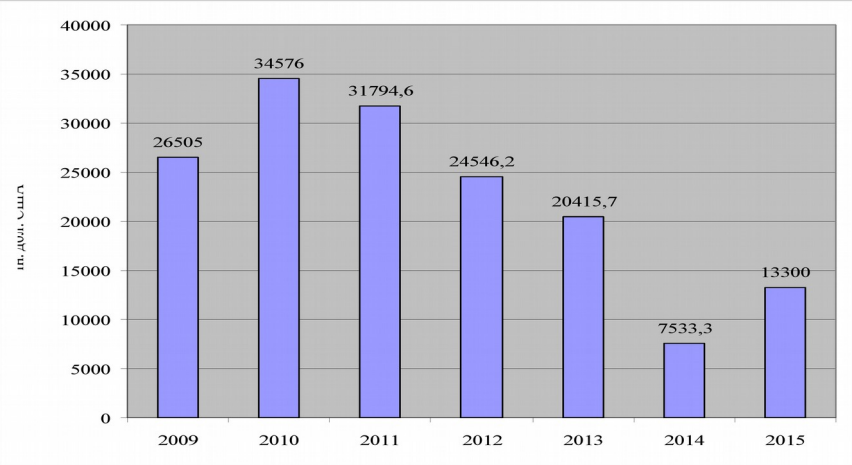

Рис.1. Динаміка офіційних золотовалютних запасів України за 2009-2015 рр., млн. дол. США*

*Побудовано автором на основі даних [2].

Проте, лише динаміка золотовалютних запасів не може свідчити про підвищення інвестиційної безпеки держави. Варто також враховувати боргові зобов'язання України, які мають тенденцію до постійного зростання. Загалом у кризову хвилю 2013-2014 рр. наша країна увійшла не лише із значним зовнішньоторговельним дефіцитом і зниженням інвестиційних залучень, але й з надмірним зовнішньоборговим тиском, який посилював і без того значну девальвацію національної валюти. Станом на вересень 2015 р. величина державного боргу досягла критичного рівня – 90% ВВП [3, с. 3]. Це стало наслідком декількох факторів: значного накопиченого боргу, що продовжує зростати, глибокого спаду ВВП, девальвації гривні, що спричинило курсову переоцінку валютної складової боргу.

Таким чином, уряд виявися неспроможним обслуговувати борги за рахунок державного бюджету, що обумовило об'єктивну необхідність у реструктуризації. Тому говорити про послаблення інвестиційних ризиків для потенційних кредиторів буде некоректним. Судячи з усього, інвестиційна привабливість України залишатиметься найближчим часом слабкою.

Література

1. Кулицький С. Проблеми розвитку української економіки у контексті загрози дестабілізації міжнародних фінансових ринків [Електронний ресурс] / С. Кулицький // Україна: події, факти, коментарі. – 2015. – № 21. – С. 36–58. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2015/ukr21.pdf

2. Золотовалютные резервы (ЗВР) Украины [Электронный ресурс] / Финансовий портал Минфина. – Режим доступа : http://index.minfin.com.ua/index/assets/

3. Державний борг України: оцінка ризиків загострення ситуації до кінця 2015 р. [Електронний ресурс] / Інститут стратегічних досліджень «Нова Україна». – Режим доступу : http://newukraineinstitute.org/media/news/572/file/Debt0710.pdf